in die mystieke innigheid, die als vanzelf steeds uit de oppervlakte naar de kern van het leven onderduikt. Dat aanliggen in Jezus schoot bij het Avondmaal, en dat tweezijdige in zijn karakter dat hij de ééne maal de Boanerges, en een andermaal de stille verzorger van Maria werd, schonk hem juist wat hij behoefde, om tot de taak die op Pathmos te vervullen viel, te rijpen. Zelfs was de bijzonder innige band die Johannes aan Jezus bond, zoo voor aller oog uitgekomen, dat ieder wist, hoe hij de apostel was dien Jezus zoo intiem liefhad. De Apocalypse was een openbaring, die alleen in stille teruggetrokkenheid innerlijk beseft, geestelijk doorleefd en klaar weergegeven kon worden. En zoo liep dan alles hier saam, om ook deze wonderdaad *uit den hemel* geheel aan haar doel *op deze aarde* te doen beantwoorden, nu Johannes, nu Johannes bij het einde van zijn leven, nu Johannes op Pathmos geroepen werd, om hierbij als instrument te dienen. Het geven aan zijn Kerk van deze Apocalypse juist nu het Apostolaat wegviel, was een daad van ontfermende liefde die de Christus zijn Kerk op aarde ten goede deed komen. Slechts aan ééne zaak faalde het nu nog: Er was het Oude Testament, het Nieuwe was wordende, en dan eerst kon de Kerk haar loop voleinden, indien de Bijbel haar steunpilaar werd. De Bijbel in haar midden te hebben neergelegd, is dan ook de laatste daad van den Christus, eer de ordinaire loop van het leven der Kerk begon. Doch hierover in het volgend artikel.

Dr. A. K.

„Ook schreeuwt elk beest des velds tot U".

Ook schreeuwt elk beest des velds tot U; want de waterstroomen zijn uitgedroogd, en een vuur heeft de weiden der woestijn verteerd.
Joël 1 : 20.

Van twee kanten tegelijk dringt ook nu weer het gerucht van het lijden der dieren tot ons door, 't gerucht van een lijden door den oorlog en het gerucht van een lijden door besmettelijke krankheid.

Bij duizenden en tienduizenden sneuvelen de legerpaarden met hun berijders op 't slagveld, en heele kudden van 't vee worden verjaagd uit hun zomerweiden, en komen om van gebrek en van dorst. En onderwijl van het oorlogsveld ons deze aangrijpende geruchten bereiken, brak in ons eigen land weer het mond- en klauwzeer uit, en wordt, om, kon 't, die krankheid te bezweren, een menigte van kostelijk rundvee afgemaakt.

Wordt hierbij nu veel voor die lijdende dieren *meegevoeld*?

Men klaagt op 't slagveld over het verlies voor het leger, en vraagt zich af, hoe 't verlies zal te vergoeden zijn; maar waar spreekt 't hart voor de dieren zelf. En zoo ook, men voelt het ernstig verlies, dat de veestapel of de landman op zijn stallen lijdt, maar wie toont hart voor het dier dat bezwijkt?

En luister nu naar wat Joël roept.

In Joels dagen was er geen oorlog, noch veepest uitgebroken, maar een doodelijke hitte had 't land verzengd. In zwermen was rups en sprinkhaan op het verdorde land neergestreken; alle plantsoen verwelkte; de graanakker verflauwde; het weiland had alle frischheid ingeboet. Zelfs voor de offerande in den Tempel ontbrak het offer. Van God alleen kon hulpe komen. En daarom vermaant nu de profeet Volk en Vorst, dat ze toch een vasten, een verbodsdag mochten uitroepen, en tot Jehovah hun toevlucht nemen, of de Heere zijn volk weer genadig mocht zijn.

Daarbij nu eindigt Joel met een stille bede: »Tot u, o, Heere roep ik, want het vuur heeft de weide der woestijn verteerd, en een vlam heeft alle boom des velds aangestoken«. En dan laat hij in zijn bidden tot zijn God volgen: »Ook schreeuwt elk beest des velds tot U«!

Hij zegt niet als eerst, dat de runderen loeien van dorst, neen, hij spreekt het nu heel anders uit, en in zijn smeeking tot Jehovah waagt hij 't te betuigen, dat ook de beesten des velds *„schreeuwen tot God"*.

De mensch in Israel leed tot schreiens toe, want de jammer onder het volk was hart verscheurend. Maar mét het volk leed óók het rundvee mede, en nu durft hij 't te betuigen voor Jehova, dat elk rund in de verdorde weide, niet maar schreeuwt om gras en water, maar, evenals de mensch zelf *„schreeuwt tot God"*.

Van dit meeleven met de dieren is de Openbaring in de Heilige Schrift vol. In Gods Woord staat achter den mensch altoos het dier. In het paradijs vergaderen de dieren zich om den pas geschapen mensch, en Adam's eerste bezigheid is, zich met die dieren in te laten, ze te doorzien in hun wezen, en, naar dit inzicht in hun wezen, een eigen naam te geven. Gods eerste wetsbeschikking is, dat de mensch over de dieren heerschappij zal bezitten. Met Noach en zijn gezin gaan straks paarsgewijze de dieren in de arke der behoudenis. Na den zondvloed geeft God last, dat al het gedierte met Noach de arke zal uitgaan. Evenals de menschen ontvangt bij dit uitgaan het gedierte een zegen van Boven, en zegt die zegenende belofte, dat ook der dieren voortbestaan gewaarborgd zal wezen. Waar ge in den grooten gang der historie ook den mensch ziet optreden, altoos bespreekt de Schrift er het dier bij.

Straks wordt het dier zelfs in Gods heiligen eeredienst opgenomen. Het lam en het rund wordt met de duif en tortelduif ten offer gewijd. Het bloed van het geofferde dier wordt symbool van het bloed van het Godslam, dat ons zoen en vrede zal aanbrengen. De Messias wordt als »Lam Gods" door den Dooper geëerd. Hij wordt vergeleken bij den Leeuw uit Juda's stam. De profetie getuigt van het rijk des vredes, waarin de tamme en de wilde dieren saam in vrede zullen nederliggen. En als de Apocalypse zich op Pathmos voor den Ziener ontsluit, zijn 't wederom dierengestalten die zich om den Troon Gods bijeenvoegen. Rondom den Troon, zoo lezen we, waren vier dieren, zijnde vol oogen van voren en van achteren. Er is de leeuw, er is het rund, er is de arend, en als vierde dier is er de mensch, die hier zelfs onder de dieren genoemd wordt.

Ook in Jezus optreden hooren we van de muschkens die twee om één penningske worden verkocht, en evenzoo van het lam dat op een Sabbath verdrinken zou, en al was het Sabbath, gered moest worden.

Zoo is 't heel de Schrift door een bezig-zijn met 't dier, als in 't leven der menschen van allen kant meetellend. Heel de Schrift door is het dier van beteekenis. Gods zorge gaat niet alleen over de menschen, maar ook over de dieren.

De leeuwerik moet in zang elken morgen onzen God verheerlijken. En niet alleen tusschen God en ons menschen, maar ook tusschen onzen God en de dierenwereld bestaat zoo roerende betrekking, dat de profeet het uitspreken durft, dat ook het dorstende dier niet maar loeit en kermt, maar, als kon 't zelf aanbidden, *schreeuwt tot God*.

Nu voelen wij dien band tusschen dier en mensch veelzijns nog. Men ziet 't bij onze huisdieren, bij den zangvogel in de kooi, bij den trouwen hond die ons verzelt, bij den kleinen miauwenden viervoeter. Ook met het rijpaard leeft de ruiter veelzijns saam. En niet minder ontwaart ge dit saamleven tusschen kudde en herder, en zoo ook tusschen 't rund en den landman. Zelfs mag gezegd, dat het lezen uit de Schrift op onze dorpen dit saamleven van rund en landman bevorderd heeft.

Maar de plaats die God in zijn Scheppingsordinantie aan het dier aanwees, neemt 't toch in ons gewone leven, vooral in het leven van den stedeling, niet meer in. Er is ernstige studie van de geleerden, om 't wondere leven van spin en mier en bij te ontraadselen. De kunstschilder spant zich in, om na te doen wat eens Potter op het doek tooverde. Zelfs het paardenspel lokt. De veemarkt trekt aan. Ook zijn er, dames vooral, die haar pratheid op paard of hond in 't sentimenteele overdrijven. Maar in 't gemeen genomen spreekt er onder ons voor de dierenwereld weinig hart. Men voelt niet, dat de wereld der dieren een eigen Scheppingis, die onzen God in het werk zijner handen moet verheerlijken, en die, niet alleen uit winst en uit genotzucht, maar ook om Gods wille ons belang moet inboezemen.

Het is een wereld zoo vol wonderen. Wie er acht op geeft, vindt zich als mensch zoo telkens door het dier beschaamd. Denk aan de trouw van den hond, aan de zorge van de kloekhen voor haar kiekens, aan dat vroeg op zijn van musch en leeuwerik, om uur na uur, rusteloos aldoor, een graantje of grasje voor de jongen in 't nest op te pikken. Ook aan de zich zelf verloochenende woede, waarmee elk moederdier voor de jongen, tegen wie 't nest aanvalt, opvliegt. De dierenwereld is een zoo wonderlijke openbaring van Gods heilige kunst, om toonbeelden van zijn bedoelen in 't leven, dat ons omringt, als in te tooveren.

Die dierenwereld, ze lijdt *om* den mensch, ze lijdt *met* den mensch, en helaas maar al te vaak *door* den mensch.

En daarom, als elk beest in den nood tot God schreeuwt, dan roept 't ook tot ons menschen om ontferming. Dat schreeuwen van het dier tot God, zullen ook wij, menschen, beluisteren, en er een echo op geven uit ons hart.

Dr. A. K.

Amsterdam, 25 Juni 1915.

In zijn uitlegging op Deuteronomium heeft Calvijn met nadruk er op gewezen, hoe God de Heere in de krijgswetten, die Hij aan Israël heeft gegeven, met name er van gewaagd heeft, dat door Israel, wanneer het oorlog voerde, de wetten der menschlievendheid niet zouden geschonden worden. En al is de vorm, waarin dit aan Israël bericht werd, bijkomstig, terecht leidde Calvijn daarvan het beginsel af, dat in den oorlog niet alles geoorloofd is en dat elk Christenvolk te zorgen heeft, dat het de rechten der menschelijkheid eerbiedigt. Niet als wilde dieren voeren we krijg, maar als menschen, die naar Gods beeld geschapen zijn, en niet alleen dat daarom elk onnoodig bloedvergieten van den vijand moet vermeden worden, maar bovenal heeft men te zorgen, dat de niet mede-strijdenden, met name de vrouwen en kinderen, verschoond worden. Zelfs beval God de Heere daarom aan Israel, dat bij de belegering van een stad de vruchtboomen niet mochten worden omgehouwen, omdat »het geboomte des velds der menschen spijze is" en de bevolking niet van haar levensmiddelen mocht worden beroofd.

Zeker is het daarom de roeping van elk Christen, nu zulk een ontzaggelijke oorlog schier alle volkeren gewapend tegenover elkander doet staan, om te getuigen tegen elke schending van de wetten der menschelijkheid, tegen alle onnoodig geweld en wreedheid, tegenover weerlooze non-combattanten gepleegd, en tegen een wijze van oorlogvoeren, die geen ander doel heeft dan zooveel mogelijk manschappen van den tegenstander te vermoorden. De publieke opinie is een macht, waarmede ook de oorlogvoerende mogendheden wel degelijk rekenen, zooals wel daaruit blijkt, dat ze niet alleen telkens pogen door allerlei gruwelverhalen van wat hun tegenstander deed, de stemming der neutralen volkeren te beïnvloeden, maar ook door zich te verontschuldigen of te trachten de onwaarheid aan te toonen, van wat hun zelf aan misdrijven tegen de menschelijkheid werd ten laste gezegd.

Maar hoezeer we het recht van een zedelijk protest tegen alle oorlogsgruwelen handhaven en den invloed, die van de publieke opinie kan uitgaan op de oorlogvoerende Mogendheden niet onderschatten, dient toch aan de andere zijde wel ernstig gewaarschuwd, dat men bij het uitspreken van een oordeel de voorzichtigheid, de rechtvaardigheid en de onpartijdigheid niet uit het oog verlieze. Wie het ambt van rechter wil uitoefenen, heeft geen onberaden oordeel uit te spreken, afgaande op losse praatjes of lasterlijke aantijgingen, maar eerst na ernstig onderzoek der feiten de waarheid vast te stellen. Hij heeft niet door allerlei gevoelsindrukken zich te laten meesleepen, maar te vragen wat recht en onrecht is naar Gods Woord en de regelen van het volkerenrecht. En bovenal heeft hij te bedenken, dat zulk een zedelijk oordeel veel waarde missen zou, wanneer men door persoonlijke sympathie verleid, alle schuld slechts aan de eene zijde zou willen zoeken en blind zou wezen voor alles wat aan de andere zijde wordt misdreven. Justitia heeft niet alleen met een rechte weegschaal te wegen, maar ze moet ook geblinddoekt zijn, om zonder aanzien des persoons te oordeelen. Waar eindelijk nog bijkomt, dat wie als rechter wil optreden om een oordeel over anderer daden uit te spreken, wel alle zedelijke bevoegdheid daartoe missen zou, wanneer hij zelf zich aan gelijke gruwelen schuldig maakt. Wanneer Rusland heet op te komen voor de zelfstandigheid van Servië, maar wel de Polen en Finnen van hun nationale rechten beroofd en aan Turkije zijn hoofdstad poogt te ontnemen; wanneer Engeland bitter klaagt over de tractaatschending door Duitschland, maar zelf Italië en Rumenië poogt te bewegen om een even heilig tractaat van bondgenootschap te schenden; wanneer Frankrijk heel de wereld door protesten zendt tegen de barbaarsche wijze, waarop de Duitschers oorlog voeren, maar zelf zich niet ontziet om Duitsche niet-combattanten, die hij in zijn koloniën gevangen nam, naar 't moordendst klimaat van Afrika te zenden, waar ze zonder behoorlijke voeding, van schier alle kleeding beroofd, in de brandende zonnehitte onder het opzicht van zwarte inboorlingen zwaren arbeid moeten verrichten, dan behoeft men hetgeen Oostenrijk tegenover Servië en Duitschland tegenover België deed, nog niet te vergoelijken, wanneer men toch verklaart, dat de protesten van Rusland, Engeland en Frankrijk alle zedelijke waarde missen. En zelfs een natie als Nederland, die gelukkig bewaard bleef om aan dezen wereldoorlog mee te doen, mag, wanneer ze uit de hoogte oordeelen wil over de gruwelen van de tegenwoordige wijze van oorlogvoeren, wel eerst de handen in eigen boezem steken en zich afvragen, of ons eigen schuldregister geheel blank is en onze soldaten in Indië dan nooit aan zulke »gruwelen« zich hebben schuldig gemaakt.

Maar al past ons daarom bij het uitspreken van ons oordeel groote voorzichtigheid en bescheidenheid, toch mag zeker elke poging om de wetten der menschelijkheid in dezen oorlog meer te doen handhaven, warm door elk Christen worden toegejuicht. Het in den grond boren van de *Lusitania*, zonder vooraf gewaarschuwd te hebben, met het droeve gevolg, dat honderde passagiers, mannen, vrouwen en kinderen verdronken, schrijnde elk menschelijk gevoel en was een der droefste feiten in dezen oorlog. Of deze passagiers, die na vooraf gewaarschuwd te zijn, toch aan boord gingen van een schip, dat munitie tot lading had, geen roekeloos spel hebben gespeeld, laten we in het midden. Ze hebben er duur genoeg voor betaald. Ook denken we er niet aan de schuld alleen op Duitschland te werpen; Engeland dat in een passagiersschip met duizenden mannen, vrouwen en kinderen aan boord, munitie zich liet toevoeren, heeft niet minder schuld. Maar het feit zelf blijft daarom niet minder schrikkelijk getuigen tegen de wijze, waarop Christennaties den oorlog voeren tegen elkander, en we zijn daarom dankbaar, dat de president van Noord-Amerika met ernst bij Duitschland er op heeft aangedrongen, althans deze wijze van oorlog voeren te staken. Zeker zal het voor Duitschland een groote opoffering wezen, wanneer het, door aan dien wensch gehoor te geven, afstand doet van een der machtigste wapenen, die het in den oorlog tegen Engeland bezit. Waar het toch steeds duidelijker blijkt, dat in dezen oorlog de munitie beslist en Engeland zijn munitie in hoofdzaak uit Amerika betrekt, is het voor Duitschland van het hoogste belang, dat het dien toevoer van munitie belemmeren kan. Verbindt Duitschland zich, geen handelsschepen meer te torpedeeren, zoodra er passagiers aan boord zijn, zonder vooraf gezorgd te hebben, dat deze passagiers veilig ontkomen, dan is feitelijk de actie van Duitschland om dezen toevoer te verhinderen, met lamheid geslagen. Engeland heeft dan slechts te zorgen, dat op elk schip met munitie bevracht, passagiers aan boord zijn om den veiligen overtocht te verzekeren. Want waar Engeland aan zijn handelsschepen bevel heeft gegeven om op de Duitsche duikbooten te schieten of ze te rammen, zou voorafgaande waarschuwing voor zulk een duikboot zoo goed als gelijk staan met den ondergang. Dat alles heeft men wel in te zien om een billijk oordeel over deze quaestie te vellen. Het tusschenbeide komen van president Wilson om Duitschland te bewegen van deze wijze van torpedeeren af te zien, zou dan ook nog hooger hebben gestaan, wanneer Amerika tegelijk even krachtig bij Engeland geprotesteerd had tegen het vervoeren van munitie op passagiersschepen, of althans van Engeland verkregen had, dat het zijn handelsschepen niet meer wapende of last gaf om de duikbooten te rammen. Maar al draagt deze actie daarom een eenzijdig karakter, toch hopen we, dat Duitschland naar middelen zoeken zal, om aan den wensch van Amerika te voldoen. Het mag daarmede een voordeel verliezen, het zal er door rijzen in de schatting van heel de wereld. En nog liever zou het ons wezen, wanneer het gerucht waarheid behelsde, dat Amerika's president, voor wiens nobel karakter ieder eerbied heeft, tegelijk van deze onderhandelingen gebruik wil maken om te pogen tot een vrede tusschen Engeland en Duitschland te komen. Hoe langer deze oorlog duurt, hoe schrikkelijker ook de wijze van oorlogvoeren wordt. Duitschland en Engeland zijn beide Christennatien, waar de Christelijke religie nog hoog in eere is, en die daarom, ook waar ze oorlog voeren, dit op de meest nobele wijze moesten doen. Maar de uitkomst heeft helaas het tegendeel getoond. De strijdmiddelen worden al onmenschelijker. Open steden en dorpen worden met bommen beworpen en alsof het een heldenfeit was wordt vermeld, hoeveel vrouwen en kinderen daardoor gedood zijn. Tegen alle oorlogsrecht in wordt de toevoer van levensmiddelen afgesneden om een bevolking uit te hongeren. Passagiersschepen en visschersvaartuigen worden in den grond geboord. Zelfs bij de heidensche volkeren buiten Europa ontzet en verbaast men zich over de wijze, waarop Christennatiën elkaar trachten uit te moorden. Moge daarom steeds machtiger de stem worden, die onder alle volkeren om herstel van den vrede roept. En ga bovenal uit het midden van Christus' gemeente steeds vuriger het gebed op tot God den Heere: da pacem, geef ons o God des vredes, den vrede weer.

Het nationalisme in de Jodenzending.

Een der ernstigste vraagstukken, die in onze dagen bij de zending onder de Joden aan de orde zijn gekomen, is het streven om de Joden voor het Christendom te winnen, door hen ook als bekeerde Joden hun nationaliteit te laten behouden. De Joden, zoo zegt men, vormen onder alle volken nog altoos een eigen *volk*; ze zijn trots de eeuwen van hun verspreiding onder de volkeren toch nooit met hen samengegroeid en gemalgameerd, maar hebben hun eigen godsdienst, hun eigen nationale gebruiken, hun eigen taal bewaard, en diep in hun hart leeft nog altoos 't ideaal, eens weer te keeren naar 't land hunner vaderen en daar een eigen nationaal bestaan te voeren. Wanneer ge een Jood, die tot het Christendom bekeerd wordt, uit het nationale leven van zijn volk wegneemt en tot een gewoon »Christen« maakt, lid van een der Christelijke Kerken, dan maakt ge hem niet alleen ontrouw aan zijn religie, maar ook aan zijn nationaliteit, dan verliest hij daardoor allen invloed op en alle gemeenschap met zijn eigen volk. Zoo komt ge wellicht enkelen tot het Christendom bekeeren, maar tot een kerstening van het Jodendom als zoodanig komt het nooit, en het nationaliteitsbesef is de onoverkoombare slagboom, die tusschen de Joden en elke Christelijke zendingsactie blijft opgericht. Kans van slagen heeft de Jodenzending alleen, wanneer ge den bekeerden Jood *Jood* laat, hem vergunt al de tradities en gebruiken van zijn volk te laten behouden, ook de besnijdenis en den Sabbath, en men poogt naast de Christelijke Kerk uit de heidenvolken een Joodsch-Christelijke Kerk met een geheel zelfstandig bestaan onder de Joden op te richten. Bezwaar daartegen kan niet bestaan, want immers ook Christus en de Apostelen zijn Joodsch gebleven, hebben aan de volksgebruiken van Israël zich onderworpen, gingen op naar den tempel en hielden de wet van Mozes. Alleen voor de Christenen uit de heidenen werd de wet van Mozes afgeschaft, niet voor de Christenen uit Israel. Bovendien de profetie sprak van een bekeering van Israël als *volk* en belooft aan dit volk een geheel eigenaardige en zelfstandige plaats onder de volkeren en een terugtocht naar Jeruzalem met hierbouw van den tempel. En niet alleen, dat de H. Schrift zelf dit pogen wettigt en goedkeurt, maar zoo alleen is er kans, dat de zending onder de Joden van haar onvruchtbaarheid verlost zal worden en geheel Israel tot Christus komen zal om Hem nu als zijn Koning te eeren.

Dit streven om een Joodsch-Christelijke Kerk te grondvesten met behoud van de Joodsch-nationale tradities en gebruiken heeft niet alleen in Amerika, maar ook in Zuid-Afrika aanhangers gevonden, die met klem en ijver dit denkbeeld hebben bepleit. Dr. Lamprecht, predikant bij de Ned. Hervormde of Gereformeerde Kerk te Johannesburg Oost, was persoonlijk met dit streven in aanraking gekomen, toen hij als deputaat zitting nam in het bestuur van de Zending onder de Joden, want de heer Cohen, door dit bestuur als zendeling onder de Joden aangesteld, was een warm en vurig pleitbezorger van deze Joodsche Christelijke Kerk. Vandaar dat Dr. Lamprecht, toen hij aan de Vrije Universiteit kwam studeeren, om den doctorsgraad in de Theologie te verwerven, dat belangrijke vraagstuk tot onderwerp van zijn proefschrift koos en daarop den doctorstitel behaalde. In de Inleiding schetst hij eerst kort den stand van het probleem; laat daarna in hoofdstuk I en II zien, hoe onder de Joden altoos twee stroomingen zijn gevonden, de eene, die hij denationalistisch noemt, die van een afzonderlijk bestaan van Israel niet weten wilde, en de andere de nationalistische, die zich met hand en tand aan het nationaliteitsprincipe vasthoudt en dit nu ook in Christelijken vorm wil voortzetten. In hoofdstuk III onderzoekt Dr. Lamprecht dan het getuigenis der H. Schrift, waarop de voorstanders van dit nationalisme in Christelijken vorm zich beroepen, en toont aan, hoe het voorbeeld van Christus en de Apostelen, die nog aan de Joodsche wetten zich hielden, niets bewijst en veeleer de duidelijke uitspraken van de Apostelen aantoonen, dat van een afzonderlijke positie van de Joden als *volk* geen sprake kan wezen. In hoofdstuk IV wordt dan het *wezen van het Jodendom* geteekend, om te doen zien, hoe dit met het wezen van het Christendom onvereenigbaar is, terwijl in hoofdstuk V nog nader besproken wordt de besnijdenis, het Paaschfeest en de Sabbath, die men ook voor de Christelijke Joden wilde behouden, niet naar hun religieuse beteekenis, maar als nationale gebruiken. Hoofdstuk VI geeft dan een saamvattende critiek en in een slot hoofdstuk bepleit Dr. Lamprecht de Jodenzending, mits dan natuurlijk niet in dezen nationalistischen vorm, als een plicht der Kerk.

Met dit welgeslaagde proefschrift, dat niet alleen van ernstige studie, maar ook van zelfstandig denken getuigenis aflegt, wenschen we Dr. Lamprecht van harte geluk. Hij heeft niet alleen de Kerk in Zuid-Afrika, wier dienaar hij was, maar alle Kerken, die bij de Joden-zending betrokken zijn, aan zich verplicht, door dit zoo belangrijke vraagstuk grondig te behandelen en het licht van Gods Woord daarover te ontsteken.

De kinderen des Verbonds.

V.

Een fictie, een bloote onderstelling van den mensch is deze verbondsbeschouwing van het zaad der gelooviger dus niet. Ze is, gelijk we zagen, de regel, dien God de Heere ons voorschrijft in Zijn Woord, hoe we de kinderen des verbonds te beschouwen hebben, en ze is meer dan dat, want ze is ook de regel, waarnaar Hij zelf deze kinderen des Verbonds eens oordeelen zal.

Onze Gereformeerde Kerk daarom heeft deze leer van Gods Woord in haar belijdenisschriften klaar en duidelijk uitgesproken, inzonderheid daar, waar ze het goed recht van den kinderdoop aan te toonen en te verdedigen had. De voorstelling toch alsof deze verbondsbeschouwing eigenlijk alleen te vinden zou wezen in ons Doopsformulier, met name in het dankgebed na den doop, maar elders niet, is dan ook geheel onjuist en toont alleen, dat wie zoo spreekt, onze belijdenisschriften niet behoorlijk kent. Wie van deze verbondsbeschouwing niet weten wil, komt dan ook niet alleen met ons Doopsformulier in strijd, maar evengoed met onze kostelijke Geloofsbelijdenis en met onzen Heidelbergschen Catechismus, want er heerscht tusschen deze drie belijdenisschriften op dit punt een volkomen overeenstemming en de meest zuivere harmonie.

Onze belijdenis des geloofs, die gelijk men wel eens zegt het meest calvinistische element representeert, omdat Guido de Bres, onze vrome martelaar, deze belijdenis grootendeels heeft ontleend aan de Confession de Foi van de Fransche Kerken, die door Calvijn is opgesteld, bespreekt in Art. XXXIV eerst in het algemeen wat het Sacrament van den Heiligen Doop ons afbeeldt en verzegelt. Uitdrukkelijk nu wordt gezegd, dat we niet alleen »door het Sacrament des Doops in de Kerke Gods ontvangen en van alle andere volken en vreemde religiën afgezonderd worden om geheellijk den Heere toegewijgend te zijn, Zijn merk en veldteeken dragende« — wat alles de tegenstanders van de verbondsbeschouwing bij den doop onzer kinderen wel willen toegeven, — maar, vooral, zoo volgt er op, dient dit Sacrament ons als, eene getuigenis, dat Hij in eeuwigheid *onze* God zal zijn, *ons zijnde een genadig Vader"*. Inzonderheid wordt er dan voorts op gewezen, hoe God door den Doop ons te verstaan geeft, dat »gelijk het water de vuiligheid des lichaams afwascht, alzoo ook het *bloed van Christus* hetzelfde van *binnen in de ziele doet door den Heiligen Geest.*« Is dat nu volgens onze Geloofsbelijdenis de beteekenis van den Doop, zoo wordt daarna de vraag beantwoord, met welk recht deze Doop dan aan de kinderen der gelooviger gegeven wordt, en dit antwoord luidt: omdat Christus zijn bloed niet minder vergoten heeft om de kinderkens der geloovigen te wasschen, dan Hij gedaan heeft om de volwassenen. En daarom, zegt onze Geloofsbelijdenis behooren zij het teeken te ontvangen en het Sacrament van hetgene, *dat Christus voor hen gedaan heeft.*« De Doop is dus niet voor deze kinderkens der geloovigen een teeken en zegel van wat Christus in de toekomst voor hen doen zal, wanneer zij eerst tot geloof en bekeering gekomen zijn, maar, zooals onze Belijdenis zegt, van hetgeen Christus *voor hen als kinderen gedaan heeft*. En wat Hij voor hen gedaan heeft, gaat er vlak aan vooraf. »Hij heeft zijn bloed voor hen vergoten om hen van de zonden te wasschen«. Daarom, op dien grond, komt het Sacrament van den Doop, die de afwassching door Christus bloed ons afbeeldt en verzegelt, ook aan de kinderkens der geloovigen toe.

Geheel in denzelfden geest spreekt ook onze trouwe Heidelberger Catechismus, het uitnemende leerboek, waarin onze Kerk voor de kinderen der geloovigen de waarheid van Gods Woord uiteenzet. Want op de lippen van het kind der gemeente legt de onderwijzer het antwoord: „Christus heeft dit uitwendig waterbad ingezet, en daarbij toegezegd, dat *ik zoo zekerlijk met zijn bloed en geest van de onreinigheid mijner ziele*, dat is van alle mijne zonden, *gewasschen ben*, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewasschen ben" (antwoord op vraag 69). Nog nader wordt dan in vraag 73 gezegd, dat de Heilige Geest den doop het bad der wedergeboorte en de afwassching der zonde noemt, »niet alleen om ons als door een uitwendig teeken te leeren en voor oogen te stellen, dat gelijk de onzuiverheid door het water, alzoo ook onze zonden door het bloed en den geest van Jezus Christus weggenomen worden, maar veel meer, gaat de Catechismus voort, omdat Hij ons door dat *Goddelijk pand en waarteeken wil verzekeren dat wij zoo waarachtiglijk van onze zonden geestelijk gewasschen zijn*, als wij uitwendig met het water gewasschen worden." En als ge vraagt, hoe dan de doop, die dit alles bezegelt, aan jonge kinderen bediend kan worden, antwoordt de Catechismus niet, dat de doop voor de jonge kinderen een gansch andere beteekenis heeft dan voor de volwassenen en aan de kinderen niet verzekert, dat zij met Christus bloed en Geest *gewasschen zijn*, maar